

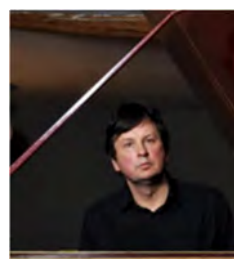
PINKSTERWEEKEND

4 - 5 - 6 JUNI 2022

**CYDONIA BAROCCA
MUZIEKFESTIVAL
GENT**

PROGRAMMABOEK

CYDONIA BAROCCA
4-5-6 JUNI 2022
GENT
MIRY CONCERTZAAL

PROGRAMMABOEK

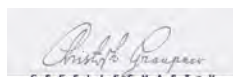

Johann Sebastian BACH (1685-1750)
Georg Philip TELEMANN (1681-1767)
Christoph GRAUPNER (1683-1760)
en het klavecimbel

Onze klavecinisten (linkerpagina - vlnr en vbno)

Sanderijn Demuynck - Ewald Demeyere - Jan Devlieger
Andreas Heyerick - Florian Heyerick - Lukas Huisman
Hendrik Lasure - Beniamino Paganini - Guy Penson
Yanna Penson - Liselotte Sels - Sandra Van der Gucht
Arne Van Handenhoven - Dieter Van Handenhoven - Ben Van Nesper

met de steun van

PROGRAMMA van dag tot dag

zaterdag 4 juni 2022

10:00-12:00: workshop stemmen en onderhoud	
14:30-15:15: recital 1: Cyclus rond Bachs Sinfonias	p. 8
16:00-16:45: recital 2: <i>Fantaisies françaises</i> van Telemann	p. 9
17:30-18:15: recital 3: Bach internationaal	p. 10
20:00-21:30: avondconcert: improconcert schntzl	p. 11
11:30-23:00: bar en tentoonstelling	

zondag 5 juni 2022

11:00-12:00: voordracht: klavermuziek van Telemann en Graupner	
14:30-15:15: recital 1: cembalo solo e obbligato I	p. 12
16:00-16:45: recital 2: concerti a 2 bij de familie Bach	p. 13
17:30-18:15: recital 3: cembalo solo e obbligato II	p. 14
20:00-21:30: avondconcert: het moderne klavecimbel, <i>gespreksconcert</i>	p. 16
11:30-23:00: bar en tentoonstelling	

maandag 6 juni 2022

10:00-12:00: workshop stemmen en onderhoud	
11:00-12:00: voordracht: klavermuziek van Telemann en Graupner	
14:00-14:45: recital 1: De zomer van Graupner	p. 17
15:30-16:15: recital 2: cembalo solo e obbligato III	p. 18
18:00-19:00: slotconcert : Bachconcerti voor1, 2, 3 en 4 klavecimbels	p. 19
19:30-21:00: receptie	
11:30-22:00: bar en tentoonstelling	

INHOUD

Welkom	p. 3
Het klavecimbel	p. 4
Geschiedenis van het klavecimbel	p. 6
Programma per concert	p. 7-19
Overzicht repertoire	p. 20-23
Musici, instrumenten	p. 24

CITATEN

Carl Philipp Emanuel BACH

Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen – Erster Theil (1753)

Beste cydonianen,

met enige fierheid en ook wel wat vertraging stellen we vandaag de vijfde editie voor van het Cydonia Barocca Festival.

De formule blijft grotendeels dezelfde van de vorige edities in 2017 (blokfluit), 2018 (viola (d'amore)), 2019 (trompet en pauk) en 2021 (fagot). Ik houd koppig vast aan mijn drie barokke grootmeesters: Bach, Telemann en Graupner. En ik probeer koppig deze laatste naast de andere twee te plaatsen in de overtuiging dat het leren kennen, uitvoeren en beluisteren van zijn werken onze kennis van de barokke muziektaal alleen maar kan verfijnen en positief bijstellen.

Het wordt een speciale editie tijdens dit Pinksterweekend. Mijn jaarlijkse instrumentkeuze viel namelijk op het meest verspreide en centrale instrument tijdens de barok: het klavecimbel. Samen met andere klavierinstrumenten (orgel, klavichord, spinet, enz) staat het voor een fundamenteel aspect van deze periode: quasi permanent aanwezig als continuo- en begeleidingsinstrument (dat konden we zien en horen tijdens de vorige edities), maar ook prominent solo met of zonder andere instrumenten of orkest. Een status alleen vergelijkbaar met die van de piano tijdens de 19de eeuw. Daarom dit jaar klavecimbelwerk van onze Grote Drie, maar ook een streepje kamermuziek en als finale de concerten van de oppermeester van het klavier: Bach.

Het was ondenkbaar dat een professionele musicus in die tijd niet vertrouwd was met het klavier, en we weten dat zowel Telemann als Graupner absolute virtuozen waren op het instrument, maar zij profileerden zich minder als uitvoerder dan als kapelmeester, en schreven blijkbaar niet voor zichzelf of andere klaviermeesters. Dus dit jaar: geen oratoria of kantates (want daar is geen concerterend klavecimbel bij) en alleen concerten van Bach! Zo zorgt de jaarlijkse wissel van instrument telkens weer voor een specifiek en eigenzinnig programma.

Het wordt dus eerder intiem allemaal, want geen grote bezettingen en geen krachtige instrumenten. En ook een beetje duurzaam en lokaal - de korte keten, zeg maar: dit jaar een uitsluitend Vlaamse cast. Er zijn zoveel waardevolle klavecijnisten in Vlaanderen dat we het echt niet verder dienden te zoeken. Een onderonsje? Mag ook wel, dacht ik, en dat maakt het gezellig en vertrouwd.

Nog steeds wat minder vertrouwd bij uitvoerders en publiek, is - om diverse redenen - het klavecimbelwerk van Telemann en vooral Graupner, en het vergde wel wat overredingskracht van mijn kant om de balans binnen het programma niet helemaal te laten overheersen naar de onbetwiste grootmeester van het klavier. Daar is nu dus verandering in gekomen!

Maar U bent er bij, en dat doet deugd. En ik besef dat dit alles niet mogelijk was zonder de steun van velen op en naast het podium, voor en achter de schermen, voor, tijdens en na het festival, familie en vrienden. Dank u wel, allemaal.

Laat u gerust verrassen en meevoeren door onbekende klanken tijdens de vele concerten, door ons exclusief festivalbiertje, door wat lekkers of fris in Bar Cydonia, door gesprekken met musici, door een blik in de tentoonstelling, en nog zoveel meer.

Geniet van een weekend vol muziek!

Florian Heyerick
juni 2022

---

*Aus der Seele muß man spielen, und nicht wie ein abgerichteter Vogel.
Ein Clavierist von dieser Art verdienet allezeit mehr Danck als ein anderer Musikus. Diesem
letztern ist es ehe zu verdenken, wenn er bizarr singt oder spielt, als jenem.*

HET KLAVECIMBEL

Strelend, percussief, hamerend, nagelend, pingelend, zangerig, ruisend, ... het klavecimbel kan veel en weinig tegelijk. Rationeel én emotioneel. Zoals bij elk instrument dienen componist en uitvoerder te zoeken naar de specifieke expressiemogelijkheden en daarmee aan de slag te gaan. Als begeleidingsinstrument tijdens de barok was het engelachtige geluid van het instrument niet weg te denken bij kamermuziek.

Maar we laten, naast de instrumenten zelf, een echte ervaringsdeskundige aan het woord, nl. de meest beroemde zoon van Johann Sebastian Bach, Carl Philipp Emanuel, die op basis van zijn kennis en ambitie in 1753 een omvangrijke methode liet verschijnen onder de titel: Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen. Hier een deel van het voorwoord.

C.P.E. Bach 1753

Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen, 1753

Vorrede.

So viele Vorzüge das Clavier besitzt, so vielen Schwürigkeiten ist dasselbe zu gleicher Zeit unterworfen. Die Vollkommenheit desselben wäre leichte daraus zu erweisen, wenn es nöthig wäre, weil es diejenigen Eigenschaften, die andere Instrumente nur einzeln haben, in sich vereinet; weil man eine vollständige Harmonie, wozu sonst drey, vier und mehrere Instrumente erfordert werden, darauf mit einmahl hervor bringen kan, und was dergleichen Vortheile mehr sind. Wem ist aber nicht zugleich bekannt, wie viele Forderungen an das Clavier gemacht werden; wie man sich nicht begnüget, dasjenige von einem Clavierspieler zu erwarten, was man von jedem Instrumentisten mit Recht fordern kan, nemlich die Fertigkeit, ein für sein Instrument gesetztes Stück den Regeln des guten Vortrags gemäß, auszuführen? Man verlangt noch überdies, daß ein Clavierspieler Fantasien von allerley Art machen soll; daß er einen aufgegebenen Satz nach den strengsten Regeln der Harmonie und Melodie aus dem Stegereif durcharbeiten, aus allen Tönen mit gleicher Leichtigkeit spielen, einen Ton in den andern im Augenblick ohne Fehler übersetzen, alles ohne Unterscheid vom Blatte weg spielen soll, es mag für sein Instrument eigentlich gesetzt seyn

Voorwoord.

Hoezeer het toetsinstrument ook voordelen heeft, het kent evenveel moeilijkheden. Haar perfectie is gemakkelijk aan te tonen, indien dat al nodig zou zijn, omdat het de eigenschappen combineert die de andere instrumenten slechts afzonderlijk bezitten; omdat er een volledige harmonie kan gerealiseerd worden, waar anders drie, vier instrumenten of meer nodig zouden zijn, en nog meer van dergelijke voordelen. Wie weet niet hoeveel eisen tegelijkertijd het klavecimbelspel stelt, hoe men niet tevreden is dat wat we normaal van elke muzikant mogen verwachten, namelijk de afwerking van een voor zijn instrument gecomponeerd stuk te verwezenlijken volgens de regels van goede voordracht? Daarnaast vindt men het normaal dat een klavierspeler in verschillende stijlen kan improviseren, dat hij een baslijn kan realiseren volgens de strikte regels van harmonie, speelt in alle toonsoorten met hetzelfde gemak, transposeert op zicht zonder fouten, alle noten exact speelt, of deze nu speciaal voor zijn instrument geschreven

oder nicht; daß er die Wissenschaft des Generalbasses in seiner völligen Gewalt haben, selbigen mit Unterscheid, oft mit Verläugnung, bald mit vielen, bald mit wenigen Stimmen, bald nach der Strenge der Harmonie, bald galant, bald nach einem zu wenig oder zu viel, bald gar nicht und bald sehr falsch beziefernten Basse spielen soll; daß er diesen Generalbaß manchmahl aus Partituren von vielen Linien, bey unbeziefernten, oder ofte gar pausirenden Bässen, wenn nemlich eine von den andern Stimmen zum Grunde der Harmonie dienet, ziehen und dadurch die Zusammenstimmung verstärcken soll, und wer weiß alle Forderungen mehr? Diesem soll nun noch mehrentheils auf einem fremden Instrumente Genüge geschehen, und siehet man gar nicht darauf, ob solches gut oder schlecht, ob solches im gehörigen Stande ist, oder nicht, wobey oft keine Entschuldigung gilt. Im Gegentheile ist dieses die gewöhnlichste Zumuthung, daß man Fantasien verlangt, ohne sich zu bekümmern, ob der Clavierist in dem Augenblicke dazu genugsam aufgeräumt ist oder nicht, und ohne ihm die dazu gehörige Disposition, entweder durch Darbietung eines tüchtigen Instruments zu verschaffen, oder ihm selbige zu erhalten.

Dieser Forderungen ungeachtet findet das Clavier allezeit mit Recht seine Liebhaber. Man lässet sich durch die Schwürigkeit desselben nicht abschrecken, ein Instrument zu erlernen, welches durch seine vorzüglichen Reitze die darauf gewandte Mühe und Zeit völlig ersetzt. Es ist aber auch nicht jeder Liebhaber verbunden, alle diese Forderungen an dasselbe zu erfüllen. Er nimmt so vielen Antheil daran, als er will, und ihm die von Natur erhaltenen Gaben erlauben.

zijn of niet; dat hij kennis heeft van de basso continuo in al haar aspecten, met stijlgevoel en kennis, vaak in tegenspraak met elkaar, met soms veel of weinig stemmen; soms volgens de strenge regels van harmonie, soms eerder galant, met foutieve of zelfs helemaal zonder becijfering; soms uit een partituur met meerdere notenbalken, met een onvolledige continuo partij wanneer een van de andere stemmen wordt gebruikt om de basis van de harmonie te versterken, en wie weet wat nog allemaal?

Dit zou nog min of meer mogelijk zijn ook op een beschikbaar instrument in goede staat, maar daar wordt zelden op gelet en men houdt er dan geen rekening mee. Integendeel, men verwacht ongebreidelde fantasie, ongeacht of de artiest in de juiste stemming is, en vaak zonder het nodige materiaal te verschaffen of hem op een eigen instrument te laten spelen.

Ondanks al deze problemen vindt het klavecimbel nog steeds - en terecht - aanhangers. Die worden niet afgeschrikt door de moeilijkheid om een instrument te leren, dat door zijn heerlijke charmes de moeite en de tijd die eraan wordt besteed absoluut compenseert. Maar niet elke liefhebber is verplicht om tegelijkertijd aan al deze vereisten te voldoen. Hij wijdt er zich aan in de mate van het mogelijke, en volgens de talenten waarover hij beschikt.

Het gouden orgel van Michele Todini (Rome, ca. 1670)

GESCHIEDENIS van het klavecimbel

Een korte geschiedenis volgens de Encyclopedia Britannica

De klavecimbel is een snaarinstrument waarin snaren in trilling worden gebracht door te tokkelen. Het was één van de belangrijkste klavierinstrumenten in de Europese muziek van de 16e tot de eerste helft van de 18e eeuw.

Over het algemeen heeft een klavecimbel twee of meer sets snaren, die elk verschillende tonen kunnen produceren. Als de ene set een octaaf hoger klinkt dan de andere spreken we van een 4-voet register, terwijl een set snaren op dezelfde toonhoogte een 8-voet register wordt genoemd. In sommige 20e-eeuwse klavecimbels is er een 16-voet register toegevoegd dat een octaaf lager klinkt. De toon van een klavecimbel wordt versterkt door een klankbord dat onder het horizontale vlak van de snaren is geplaatst. De snaren gaan over een brug die aan het klankbord is vastgelijmd en die hun vibratie erop overdraagt.

De oudste nog bestaande klavecimbels werden in het begin van de 16e eeuw in Italië gebouwd. Er is weinig bekend over de vroege geschiedenis van het klavecimbel, maar tijdens de 16e-18e eeuw onderging het een aanzienlijke evolutie en werd het een van de belangrijkste Europese instrumenten. Er ontstonden nationale bouwscholen, met name in Italië, Vlaanderen, Frankrijk, Engeland en Duitsland. Een verfijnde decoratie met beschilderde deksels werd in de rijke 17de eeuw modieus.

De meeste grote barokcomponisten speelden of schreven voor het klavecimbel. Tegen het midden van de 18e eeuw was het klavecimbel uitgegroeid tot een normaal bereik van vijf volledige octaven, drie of meer snaren per noot en vaak twee toetsenborden. Op dit moment begon het te concurreren met de nieuwe pianoforte, die zacht of hard kon spelen volgens de druk van de vingers op de toetsen. Het klavecimbel kon echter deze dynamische gradatie niet aan en werd overweldigd door de piano. Het werd eind 19e eeuw nieuw leven ingeblazen en blijft evolueren - maar niet noodzakelijkerwijs verbeteren - in de handen van moderne bouwers en componisten.

Een lange geschiedenis volgens Wikipedia

https://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_het_klavecimbel

In mijn zoektocht naar geschikte literatuur om een korte geschiedenis van het klavecimbel te schetsen kwam ik natuurlijk ook terecht op de online gegevens van de Wikipedia, en was bijzonder positief verrast over een uitgebreid en stevig artikel over dit onderwerp. Hier de inleiding en enkele fragmenten, maar voor iedereen zeker de moeite om er zich wat meer in te verdiepen met veel toelichting en interessante illustraties. Dankjewel, anonieme bijdrager! (= Andries Van den Abeele, 2010 en later)

Algemeen

Het klavecimbel behoort tot de Europese muziek- en instrumentencultuur. De eerste instrumenten zijn te situeren tijdens de 14e eeuw in de provincies die tot het Bourgondische rijk behoorden en in Italië. De verschillende varianten, zoals spinet, virginaal, muselaar, clavictherium enzovoorts, kenden een snelle technische ontwikkeling en een geografische verspreiding door heel Europa. Aan de koninklijke en prinselijke hoven, bij de rijke burgerij en de adel, in bisschoppelijke paleizen, deed het klavecimbel zijn intrede, gegeerd zowel wegens zijn uitgebreide muzikale mogelijkheden als voor zijn karakter als luxe- en prestigeobject.

Voor de uitvoering van profane muziek werd dit het instrument bij uitstek. De technische vooruitgang bij het bouwen ging hand in hand met de ontwikkeling van een breed repertoire. Eerst ging het om bewerkte orgelmuziek, maar weldra werd het klavecimbel een onafhankelijke

inspiratiebron. Het werd voortaan een vaste waarde als basso continuo in een ensemble, als solist in concerto's en als solo-instrument.

Nauw verbonden met de barokmuziek en met de primauteit van het contrapunt, muzikaal symbool van het ancien régime, werd het klavecimbel verdrongen, eerst door de pianoforte, vervolgens door de piano. Bij de opkomst van de klassieke 19e-eeuwse muziek verdween het klavecimbel bijna volledig.

Pas in de eerste helft van de 20e eeuw herwon het een bescheiden belangstelling, om in de tweede helft van die eeuw een triomfantelijke wedergeboorte mee te maken.

De geschiedenis van het klavecimbel is tot op heden nooit op wetenschappelijke en exhaustieve manier behandeld. Pas in de 20e eeuw werd onderzoek verricht. Documenten en iconografie zijn erg verspreid en ongelijk van waarde. Meestal zijn het musea en privécollecties die ze bewaren. Sommige archiefstukken zijn traceerbaar en toe te schrijven. Andere blijven anoniem en bieden dan ook heel wat onderzoeksmogelijkheden aan deskundigen en studenten.

18de eeuw

De klavecimbelbouw bereikte in de 18e eeuw zowat overal in Europa een hoogtepunt, behalve misschien in Italië, waar eerder een stagnatie zo niet een achteruitgang is vast te stellen, behoudens uitzonderingen, zoals Cristofori. Concept en bouw bereikten een ongeëvenaarde complexiteit en perfectie, vooruitgestuwd door grote bouwers, zoals Blanchet en Taskin in Parijs, Hass, Mietke en Silbermann in Duitsland, Dulcken in Vlaanderen, Shudi en Kirckman in Londen. Allen bewandelden ze de paden waarop de Ruckers hen waren voorgegaan.

In Noord-Europa hadden de beste instrumenten (nieuwbouw of vernieuwbouw) twee klavieren, met een reikwijdte van vijf octaven (fa tot fa), met een nagenoeg standaarddispositie van 2 × 8', 1 × 4') en met controlemechanismen van de registratie die steeds beter werden, zoals wordt aangetoond door de 'grenouillères' in Frankrijk, de pedalen en de machine stops in Engeland.

De meest vindingrijken onder de bouwers gaven aan de instrumenten nieuwe expressiemogelijkheden, teneinde de instrumenten aan te passen aan de snel evoluerende muziek. Taskin vond de 'jeu de peau de buffle' uit en Shudi (Taskin), de Venetian swell. Uiteindelijk waren de klavecimbels niet meer aan te passen aan de nieuwe smaak en werden ze onvermijdelijk weggeduwd ten voordele van de pianoforte die rond 1709 was uitgevonden door de meest beroemde en meest begaafde onder de Italiaanse bouwers, Bartolomeo Cristofori. Tegen het einde van de eeuw had de pianoforte en zijn opvolger de piano, de harten van de musici veroverd.

Duitsland

In Frankrijk en in Engeland was het klavecimbel zonder twijfel het meest gebruikte snaren- en klavierinstrument. In Duitsland was het enigszins anders omdat daar het klavichord meer geapprecieerd werd. Klavecimbels werden in hoofdzaak gebouwd door orgelbouwers, voor wie het klavecimbel een nevenactiviteit was. Er waren wel heel wat steden waar klavecimbelbouwers gevestigd waren (in de eerste plaats Hamburg, Dresden en Berlijn), maar hun aantal lag toch veel lager dan in Parijs of Londen. Heel wat Duitse bouwers waren trouwens geëmigreerd. In Parijs trof men Christian Vater, Jean Goermans, Benoist Stehlin, de gebroeders Hemsch aan en in Londen Burkhardt Tschudi en Jakob Kirchmann. Ze vonden er waarschijnlijk een betere omgeving voor hun activiteiten. De concentratie in beide hoofdsteden maakte ook dat een duidelijke getypeerde nationale stijl kon tot stand komen wat niet het geval was in het Duitse Rijk.

RECITAL

zaterdag 4 juni, 14u30

Cyclus rond Bachs Sinfonias

Jan Devlieger, klavecimbel

Johann Sebastian Bach (1685-1750) schreef zijn beroemde Sinfonias voor klavecimbel, BWV 787-801, initieel voor zijn oudste zoon Wilhelm Friedemann ter bevordering van diens klavier- en componeerkunsten. In dit concertprogramma alterneren deze driestemmige contrapuntische parels met werk uit andere klavierbundels van vader Bach zoals de Franse Suites, het Welgetemperd Klavier, de Inventies en de Goldbergvariaties. Deze nieuwe constellatie heeft tot doel om de Sinfonias uit hun didactische context te lichten en te presenteren als volwaardige en zeer genietbare concertstukken.

Prelude in C, BWV 846/1 (uit: Welgetemperd Klavier I)

Sinfonia nr. 1 in C, BWV 787

Sinfonia nr. 13 in a, BWV 799

Allemande in d, BWV 812/1 (uit: Franse Suite nr. 1)

Sinfonia nr. 4 in d, BWV 790

Sinfonia nr. 10 in G, BWV 796

Sinfonia nr. 3 in D, BWV 789

Canone alla Quinta in g, BWV 988/16 (uit: Goldbergvariaties)

Sinfonia nr. 11 in g, BWV 797

Sinfonia nr. 2 in c, BWV 788

Sinfonia nr. 8 in F, BWV 794

Prelude in f, BWV 881/1 (uit: Welgetemperd Klavier II)

Sinfonia nr. 9 in f, BWV 795

Sinfonia nr. 15 in b, BWV 801

Allemande in Es, BWV 815/1 (uit: Franse Suite nr. 4)

Sinfonia nr. 2 in c, BWV 788

Sinfonia nr. 8 in F, BWV 794

Prelude in f, BWV 881/1 (uit: Welgetemperd Klavier II)

Sinfonia nr. 9 in f, BWV 795

Sinfonia nr. 15 in b, BWV 801

Sinfonia nr. 7 in e, BWV 793

Inventio nr. 6 in E, BWV 777 (uit: Inventies)

Sinfonia nr. 6 in E, BWV 792

Sinfonia nr. 12 in A, BWV 798

RECITAL

zaterdag 4 juni, 16u

Georg Philip TELEMANN (1681-1767)

Fantaisies françaises TWV 33:13-24

Florian Heyerick, Guy Penson, Sandra Van der Gucht

klavecimbels, klavichord, tangentsvleugel

Telemann besteedde veel tijd en energie in het leveren van bruikbare ontspanningsmuziek met pedagogische ondertoon aan de muziekminnende burgerij. Vele van zijn werken kunnen gezien worden binnen het kader van deze opkomende muziekbusiness: eenvoudige en charmante niet te lange werkjes speelklaar geleverd van hoge kwaliteit. Het betekende voor hem extra bekendheid verdienen.

In deze kleine juweeltjes, die ongetwijfeld in menige huiskamer weerklonken, toont hij zich zoals steeds een meester in het beheersen van de nationale stijlen met schier onophoudelijke ideeën en - letterlijk - fantasie!

2. Douzaine

Première fantaisie, in c: Tendrement - Vivement - Très vite

Deuxième fantaisie, in C: Gravement - Gayement - Allègrement

Troisième fantaisie, in h: Pompeusement - Allègrement - Gayement

Quatrième fantaisie, in D: Gracieusement - Vivement - Vite

Cinquième fantaisie, in g: Mélodieusement - Spirituellement - Vite

Sixième fantaisie, in Bes: Tendrement - Gayement - Vite

Septième fantaisie, in a: Lentement - Allègrement - Vivement

Huitième fantaisie, in A: Gracieusement - Vite - Gayement

Neuvième fantaisie, in e: Flateusement - Vivement - Très vite

Dixième fantaisie, in G: Modérément - Vivement - Gayement

Onzième fantaisie, in g: Pompeusement - Allègrement - Vite

Douzième fantaisie, in Bes: Gracieusement - Gaillardement - Vivement

---

Indem ein Musickus nicht anders rühren kan, er sey dann selbst gerührt; so muß er nothwendig sich selbst in alle Affecten setzen können, welche er bey seinen Zuhörern erregen will.

RECITAL

zaterdag 4 juni, 17u30

Bach internationaal

Ewald Demeyere - klavecimbel

Met dit programma wil Ewald Demeyere - naast de prelude van een suite - eveneens de vier voornaamste dansen - allemande - courante - sarabande en gigue (of substituut) - exploreren aan de hand van één Franse, één Engelse en één Italiaanse suite - alle in mineur.

Aangezien de Franse suites echter geen prelude bevatten opent het recital met de oorspronkelijk voor luit geschreven prelude BWV 999.

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Prelude in c - BWV 999 (*Prælude in C mol. pour La Lute. di Johann Sebastian Bach. J. P. Kellner*)

Allemande - courante - sarabande - gigue

uit de 2e Franse suite in c - BWV 813

Prelude - allemande - courante - sarabande - gigue

uit de 3e Engelse suite in g - BWV 808

Sinfonia (grave adagio - andante - allegro) - allemande - courante - sarabande - capriccio

uit de 2e Partita in c - BWV 826 (Clavier-Übung I)

Worinn aber besteht der gute Vortrag? in nichts anderem als der Fertigkeit, musikalische Gedanken nach ihrem wahren Inhalte und Affect singend oder spielend dem Gehöre empfindlich zu machen

---

AVONDCONCERT
zaterdag 4 juni, 20u

SCHNTZL

Hendrik Lasure, klavier

Casper Van De Velde, percussie

Voor het gemak profileren we ons als jazzmuzikanten ...

schntzl is een Belgisch duo dat hypervisuele muziek maakt, provocerend maar vriendelijk. Hun muziek is te horen als popmuziek van een parallel universum, een afbraak van gevestigde waarden maar met een voorliefde voor kitsch. Begeleid door hun percussie, samplers, keyboards en drums fungeren ze als een feilloos orkest van twee mensen, dansend en in een baan om elkaar heen draaiend.

Vandaag zullen ze samen een reis maken doorheen de wonderlijke klanken van een instrument met zowel historisch als hedendaagse aspecten. Wees getuige van hun exploratieve kracht ...

Damit man die Tasten auswendig finden lerne und das nöthige Noten-Lesen nicht beschwerlich falle, wird man wohl thun, wenn man das Gelernte fleißig auswendig im Finstern spielet.

RECITAL

zondag 5 juni, 14u30

Cembalo obligato

Ilse Barbaix - barokhobo

Pieter Vandeveire- viola da gamba

Dieter en Arne Van Handenhoven - klavecimbel

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Triosonate in G - BWV 1027

Adagio

voor viola da gamba en obliagaat klavecimbel

Christoph GRAUPNER (1683-1760)

Sonate in g - GWV 710

Largo - Allegro - Largo - Allegro

voor hobo en obliagaat klavecimbel

Georg Philip TELEMANN (1681-1767)

Sonate in G - TWV 42:G6

Andante - Allegro - Largo - Presto

voor viola da gamba, obliagaat klavecimbel en basso continuo

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Concerto voor 2 klavecimbels in C - BWV 1061

III. Fuga

Georg Philip TELEMANN (1681-1767)

Sonate in Es - TWV 42:Es3

Largo - Vivace - Mesto - Vivace

voor hobo, obliagaat klavecimbel en basso continuo

ESERCIZII MUSICI,
ovvero
Dodici Soli
Dodici Trii
Diversi Stromenti,
composti
da
Giorgio Filippo Telemann,
Direttore della Musica
in Hamburgo,
e che si trovano appresso
dell'Autore.

---

*Zur wahren Art das Clavier zu spielen, gehören hauptsächlich drey Stücke, welche so genau mit einander verbunden sind, daß eines ohne das andere weder seyn kan, noch darf; nemlich **die rechte Finger-Setzung, die guten Manieren, und der gute Vortrag.***

GEORGIVS PHILIPPVS TELEMANN
REIPVBLICAE HAMBURGENSIS DIRECTOR
CHORI MUSICI
Natus Magdeburgi MDCLXXXI. die 14. Martii

RECITAL

zondag 5 juni, 16u

Concerti a due ten huize Bach

Sandra Van der Gucht, Florian Heyerick, Andreas Heyerick, Guy Penson

Johann Ludwig KREBS (1713-1780)

Concerto a II Cembali in a, Krebs-WV 840

/ - affettuoso - allegro

Carl Philipp Emanuel BACH (1714-1788)

Duetti, Wq. 115 (Helm 610-613), p. 1767

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Concerto in C, BWV 1061

II. Adagio ovvero largo (*quartetto tacet*)

Wilhelm Friedemann BACH (1710-1784)

Sonate (Concerto / Duetto) in F voor 2 klavecimbels, F.10

/ - andante – presto

Johann Sebastian Bach en drie zonen

Denner ca. 1730

Man hat ausser vielen Arten der Claviere, welche theils wegen ihrer Mängel unbekant geblieben, theils noch nicht überall eingeführt sind, hauptsächlich zwey Arten, nemlich die Flügel und Clavicorde, welche bis hieher den meisten Beyfall erhalten haben. Jene braucht man insgemein zu starcken Musicken, diese zum allein spielen. Die neuern Forte piano, wenn sie dauerhaft und gut gearbeitet sind, haben viele Vorzüge, ohngeachtet ihre Tractirung besonders und nicht ohne Schwierigkeit ausstudiret werden muß.

RECITAL

zondag 5 juni, 17u30

Sonate con cembalo obligato

Beniamino Paganini - klavecimbel

Guy Penson - klavecimbel

Ann Cnop - viool

Ruth Van Killegem - blokfluit

Evan Buttar - viola da gamba

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Sonate in c voor viool en klavecimbel, BWV 1017

Siciliano (largo) - allegro

Christoph GRAUPNER (1683-1760)

Sonate in g voor viool en klavecimbel, GWV 711

Largo - presto

Christoph GRAUPNER (1683-1760)

Sonate in g voor fluit en klavecimbel, GWV 709

Largo - allegro - andante - vivace

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Sonate in D voor gamba en klavecimbel, BWV 1028

Adagio - allegro - andante - allegro

AVONDCONCERT

zondag 5 juni, 20u

Het klavecimbel: de voorbije honderd jaar

Gidsen: Johan Huys en Florian Heyerick

Liselotte Sels, Ben Van Nespén, Guy Penson, Jan Devlieger, Lukas Huisman - klavecimbel

Ann Cnop - viool

Myriam Graulus - fluit

Jacques IBERT (1890-1962): Deux Interludes, 2 (1942)

Hugo DISTLER (1908-1942): Variationen "Frisch auf, gut Gsell, laß rummer gahn"
uit "*Dreißig Spielstücke für die Kleinorgel oder andere Tasteninstrumente*", op. 18/1 (1937/38)

Alfred SCHNITTKE (1934-1998): Pantomime, uit Suite im alten Stil op. 80 (1972)

Toru TAKEMITSU (1930-1996); Rain Dreaming (1986)

Frans GEYSEN (1936): Vier korte stukken (1977)

Raymond SCHROYENS (1933-1921): Halt im Gedächtnis (1995): Arioso Molto lento

Bernard FOCCROULLE (1953): Tombeau pour ceux qui n'en ont pas (2019)

Johan HUYS (1942): Etude en forme de toccata (2018)

Ewald DEMEYERE (1974): Lamento (2021)

Manuel DE FALLA (1876-1946): Concerto voor klavecimbel en kamerensemble (1923/26)

Francis POULENC (1899-1963): Concert Champêtre (1927/28), III

György LIGETI (1923-2006): Continuum (1968)

Ned ROREM (1923): Spiders (1968)

Luc FERRARI (1929-2005): Programme Commun pour clavecin et bande (1972)

Viktor KALABIS (1923-2006): Concerto for Harpsichord and Strings op. 42 (1974/75)

Vincent PERSICHETTI (1915-1987): 2nd Harpsichord Sonata op. 146 (1983)

Iannis XENAKIS (1922-2001): Naama for Harpsichord (1984)

Kaija SAARIAHO (1952): Jardin Secret II for harpsichord and tape (1984/86)

Naji HAKIM (1955): Shasta (1986)

Igor STRAVINSKY (1882-1971): Le Sacre du Printemps (arr. klavecimbel(s)) (1913)

Don ANGLE (1943-2008): Another Angle on Harpsichord - Summertime

Playlist: https://youtube.com/playlist?list=PLVnh9RW7LOJqa_-1golkAC6AvtDVkdFP5

RECITAL

maandag 6 juni, 14u

De zomer van Graupner

Florian Heyerick - Sanderijn Demuynck - Arne Van Handenhoven

Christoph GRAUPNER (1683-1760)

Monatliche Clavier-Früchte (1722)

Junius, in f, GWV 114

Praeludium - Allemande - Air - Courante - Air - Sarabande - Menuet - Menuet

Julius, in D, GWV 115

Praeludium - Allemande - Menuet - Courante - Gavotte en Rondeau - Chaconne

Augustus, in d, GWV 116

Praeludium - Allemande - Courante - Sarabande - Air - Menuet - Air en Rondeau - Gigue

Monatliche Clavier Früchte
bestehend
in
*Praeludien, Allemanden, Courranten, Sarabanden,
Menuetten, Fiquen &c.*
meistentheils vor Anfänger heraus gegeben.
von
Christoph Graupnern
Hochfürstl. Darmstädtl. Capellmeister.
JANUARIUS.
Darmstatt in Verlegung des Autoris
Anno 1722.

RECITAL

maandag 6 juni, 15u30

Liesbet Derese, blokfluit
Sanderijn Demuynck, klavecimbel
Sandra Van der Gucht, klavecimbel
Ben Van Nespen, klavecimbel

Cembalo solo e obligato

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

Ouverture in b

uit *Ouverture nach Französischer Art* - BWV 831 (Clavier-Übung II - 1735)

Christoph GRAUPNER (1683-1760)

Allemande - Courante - Air - Gigue

uit Partita VII in e - GWV 107 (Partien auf das Clavier - 1718)

Johann Christian BACH (1735-1782)

Sonate in F (4-handig) - op. 18-6 (1781)

Allegro - Rondeau

Christoph GRAUPNER (1683-1760)

Sarabande, Double I & II - Menuet

uit Partita IV in d - GWV 104 (Partien auf das Clavier - 1718)

Georg Philip TELEMANN (1681-1767)

Trio in Bes - TWV 42:B4 voor blokfluit, obligaat klavecimbel en basso continuo

uit *Essercizii Musici* - 1739-40

Dolce - Vivace - Siciliana - Vivace

Vorrede

an den Leser

Hier findestu etwas von meiner Clavir-arbeit. Es ist des erste, was auf persuasion guter Freunde und Liebhaber öffentlich herausgebe. Es ist weder vor grosse Virtuosen noch blosse Anfänger sondern vor Liebhaber, welche in Exercitio gern einige Veränderung suchen; Dahero sie auch so eingerichtet, das so wohl der schwächere als stärckere etwas zu seinem plaisir finden möge. Solte aber doch hier und dar etwas schwer scheinen, wird es denen nur vorkommen, die des Daumens ungewohnt, als der an Vielen Orthen unentbehrlich. Es ist die Application auch darin leichter, weil meinstentheils die zur lincken Hand gehörige Noten durch herunter gehenden und zur rechten durch hinaufgehende Striche angedeutet worden.

Soltestu eines oder anders schon Kennen, so ist solches dahin verlanget worden? Hastu etlicher Orten wegen des Satzes Anstand, so unterschiede nur wo einzelne Noten als einzelne Sätze, oder gebrochene Harmonie als ein gantzer Accord anzugehen. Die mit Fleis ohne Tact gezeichnete Variationes werden deiner discreten Eintheilung überlassen.

Die Noten an sich sind die aller ersten meiner Radierung, nim sie an so gut sie gerathen. Solte bey Verspöhrter genehmhaltung diesses Ersten Theils encouragiret werden, auch auf Edirung des Andern zu gedencken, könnten solche vielleicht noch Fleissiger une Accurater Exprimiret werden.

Censire nach Billigkeit und meiner Intention, als welche dein Vergnügen, nicht prahlender Ruhm, zum Endzweck hat; ohnerachtet schon Hoffen darf das solche Arbeit weder gantz umsonst noch überflüssig seyn werde.

Lebe wohl.

Darmstadt - den 28 Marty - 1718.

[Christoph Graupner]

SLOTCONCERT

maandag 6 juni, 18u

Johann Sebastian BACH (1685-1750)

CONCERTI voor 1, 2, 3 en 4 klavecimbels en strijkers

Concerto in c, BWV 1060, voor 2 klavecimbels en strijkers

Allegro - Adagio - Allegro

solisten: Guy Penson - Yanna Penson

Concerto in C, BWV 1064, voor 3 klavecimbels en strijkers

/ - Adagio - Allegro

solisten: Ben Van Nespén, Dieter Van Handenhoven, Arne Van Handenhoven

Concerto in f, BWV 1056, voor klavecimbel en strijkers

/ - Largo - Presto

solist: Beniamino Paganini

Concerto in a, BWV 1065, voor 4 klavecimbels en strijkers

/ - Largo - Allegro

solisten: Ewald Demeyere, Sandra Van der Gucht, Jan Devlieger, Florian Heyerick

Begeleiding

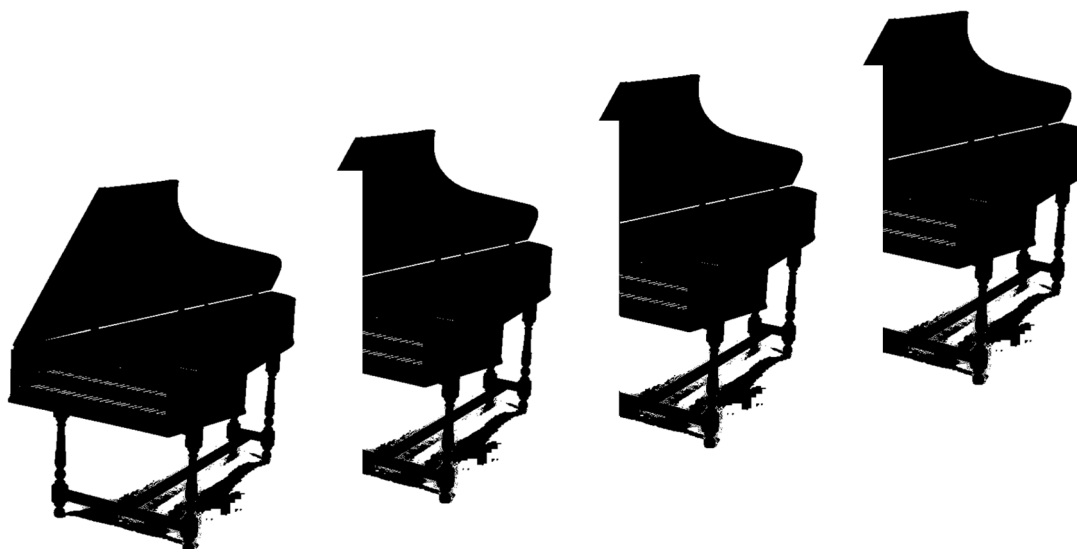
Strijkersgroep olv Ann Cnop:

Ann Cnop, Marieke Vos, viool

Sylvestre Vergez, altviool

Herlinde Verheyden, cello

Jens Similox-Tohon, contrabas

OVERZICHT REPERTOIRE BACH

Klavecimbel solo

772-786	15 2-st. Inventies (Praeludia)	1720-23
787-801	15 3-st. Sinfoniën (Fantasia)	1720-23
802-805	4 Duetten (Klavierübung III)	1739
806-811	6 "Engelse" suites	1720-22?
812-817	6 "Franse" suites	1722-25?
825-830	6 Partita's (suites) (Klavierübung I)	1725-30
846-869	Das Wohltemperierte Klavier I	1722
870-893	Das Wohltemperierte Klavier II	1740
903	Chromatische Fantasie & Fuga	1723?
910-916	7 Toccata's	1710-14?
933-938	6 Kleine Preludes	1717
971	"Italiaans" concerto (Klavierübung II)	1735
972-987	16 concerti, naar diverse componisten (Vivaldi, Marcello, ...)	1713-14
988	Aria mit 30 Veränderungen (Goldbergvariaties) (Klavierübung IV)	1741-42
	Afzonderlijke suites, dansen, fantasieën, preludes, fuga's en sonates	

Kamermuziek

1014-1019	6 Sonates voor viool en klavecimbel	1720
1027-1029	3 Sonates voor viola da gamba en klavecimbel	?
1030-1032	3 Sonates voor fluit en klavecimbel	1736-37

Concerti

1044	Concerto voor fluit, viool en klavecimbel (Tripleconcerto)	1738-40?
1050	Brandenburgs concerto nr. 5 voor fluit, viool en klavecimbel	1720-21
1052-1058	7 concerti voor klavecimbel en strijkers	1730-1738?
1060-1062	3 concerti voor 2 klavecimbels en strijkers	1733-36
1063-1064	2 concerti voor 3 klavecimbels en strijkers	?
1065	Concerto voor 4 klavecimbels en strijkers (naar Vivaldi)	1730?

OVERZICHT REPERTOIRE TELEMANN

Klavecimbel solo

30:1-20	20 Kleine Fugen	1731
30:21-26	6 Fugues légères & petits jeux	1738-39
31:1-48	Fugierende und verändernde Choräle	1735
32:5-10	6 Ouverturen nebst zween Folgesätzen	1728, ed. 1740
33:1-37	36 Fantasieën	1732-33
34:1-50	50 (7x7+1) Menuetten I	1728
34:51-100	50 (7x7+1) Menuetten II	1730
(o.a. 36:1-168)	Vele afzonderlijke suites, losse delen, fantasieën, preludes, fuga's en sonates (o.a. in "Der getreue Musikmeister")	
	Werken met klavercimbel (klavier) als alternatieve bezetting	
41:xx	6 Partita's "Kleine Kammermusik"	1716
40:118-123	6 Sonates (18 Canons mélodieux ou 6 Sonates en Duo)	1738

Kamermuziek

	4 Triosonates uit "Essercizii Musici"	1739-40
42:G6	Trio nr. 4 voor viola da gamba, klavercimbel en basso continuo	
42:A6	Trio nr. 8 voor traverso, klavercimbel en basso continuo	
42:B4	Trio nr. 16 voor blokfluit, klavercimbel en basso continuo	
42:Es3	Trio nr. 24 voor traverso, klavercimbel en basso continuo	
	Werken met klavercimbel (klavier) als alternatieve bezetting	
1:xxxx	Fortsetzung des Harmonischen Gottesdienstes	1732

Concerti
nihil

OVERZICHT REPERTOIRE GRAUPNER

Klavecimbel solo

101-108	8 Partita's "Partien auf das Klavier"	ed. 1718
109-120	12 Partita's "Monatliche Clavir Früchte"	ed. 1722
121-124	4 Partita's "Vier Jahreszeiten" - Winter	ed. 1733
[126-150]	17 Partita's D DS Mus. ms. 1231	?
	afzonderlijke suites en dansen, incerta	

Kamermuziek (incerta)

708	Sonate voor viool, klavecimbel en basso continuo	ca. 1740
709	Sonate voor viool en klavecimbel	ca. 1740
710	Sonate voor viool/traverso en klavecimbel	ca. 1740
711	Sonate voor viool/traverso en klavecimbel	ca. 1740

Concerti

nihil

BIO's – online of uit het hart

Ewald Demeyere

www.ewalddemeyere.com

Sanderijn Demuynck

www.sanderijndemuynck.be

Jan Devlieger

www.jandevlieger.be

Andreas Heyerick

klimmen, lopen, fietsen, reizen, en ... klavier spelen in vele genres. Als het maar plezant is!

Florian Heyerick

www.heyerick.org

Johan Huys

reeds enkele decennia een vaste waarde met muziek, ideeën, standpunten en meningen waarnaar men luistert. Tonnen ervaring als musicus en bestuurder.

Hendrik Lasure

www.schntzl.com

Beniamino Paganini

beniaminopaganini.com

Guy Penson

klavecimbelmaat van het eerste uur, ervaren in alles wat met het klavier te maken heeft. Ontelbare opnames en concerten, overall!

Yanna Penson

uitzonderlijk talent op vele vlakken, niet in het minst op de toetsen. Niet verwonderlijk: was er vroeg bij!

Liselotte Sels

www.liselottesels.com

Sandra Van der Gucht

www.sandravandergucht.com

Arne Van Handenhoven

een aardje naar zijn vaartje! Behoort tot de opkomende generatie en doet het voor zijn plezier naast veel andere zaken ..

Dieter Van Handenhoven

<https://muziekcentrum.kunsten.be/identity.php?ID=134120>

Ben Van Nespén

www.benvannespén.be

Begeleiden de klavecimbels (i.p.v. omgekeerd)

(rechterpagina, vbno en vlnr)

Ann Cnop, viool - Herlinde Verheyden, cello - Johan Huys, gids - Marieke Vos, viool

Liesbet Derese, blokfluit - Ilse Barbaix, hobo - Sylvestre Vergez, altviool - Jens Similox-Tohon, contrabas - Pieter Vandeveire, gamba

Casper Van De Velde, percussie - Myriam Graulus, dwarsfluit - Evan Buttar, gamba - Ruth Van Killegem, blokfluit

INSTRUMENTEN

Dubbelmanualig klavecimbel met 'ravalement' naar Andreas Ruckers, door Andrew Wooderson (2011)

Dubbelmanualig klavecimbel naar Nicolas Blanchet (1730), door William Dowd (1979)

Dubbelmanualig klavecimbel naar Jean-Henri Hemsch(1736), door Christian Kuhlmann (1998)

Eenmanualig klavecimbel naar Christian Vater (1738) door Onno Peper (1998)

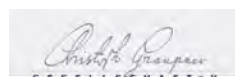
Dubbelmanualig klavecimbel naar Jean-Henri Hemsch (1736), door Marc Ducornet (2001)

Ongebonden Klavichord naar C. G. Friederici (1765?) door Jean Tournay (1987)

Eenmanualig Vlaams klavecimbel naar Andreas Ruckers de Oudere (1642), door Bastian Neelen (2021)

Tangentenvleugel: tangentenvleugel naar Baldassare Pastori (1799), door Ghislain Potvlieghe (1998)

meer info over dit instrument: <https://www.fortepiano-collection.net/tangent-piano>

Klara

Blijf verwonderd.

CONSERVATO
CONSERVA RIUM
CONSER TORIUM
CON VATORIUM
SERVATORIUM

gent:

M

Christoph Graupner
GESELLSCHAFT e.V.

